

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 277/2023-9

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Tdo 11/2023 z 8. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 5. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 1 Tdo 11/2023 z 8. marca 2023.

2. Z obsahu sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti a predovšetkým jej príloh vyplýva, že Okresný súd Trnava (ďalej len „okresný súd“) uznesením č. k. 6 PP 151/2020 z 11. februára 2021 podľa § 415 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) zamietol návrh sťažovateľa na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, ktorý mu bol uložený rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 1 T 45/2001 z 31. októbra 2002, resp. rozsudkom Okresného súdu Komárno č. k. 11 T 66/2014 z 20. októbra 2016. Krajský súd v Trnave uznesením č. k. 3 Tos 43/2021 zo 6. apríla 2021 zamietol podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sťažovateľom podanú sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu č. k. 6 PP 151/2020 z 11. februára 2021. V ďalšom sťažovateľ napadol uznesenie Krajského súdu v Trnave č. k. 3 Tos 43/2021 zo 6. apríla 2021

dovoláním, ktoré bolo uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Tdo 11/2023 z 8. marca 2023 podľa § 382 písm. b) Trestného poriadku odmietnuté ako podané neoprávnenou osobou. V nadväznosti na to okresný súd uznesením č. k. 6 PP 151/2020-126 z 31. marca 2023 podľa § 556 ods. 1 Trestného poriadku v spojení s § 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 93/2012 Z. z., ktorou sa ustanovuje paušálna suma trov trestného konania a výška a spôsob úhrady zvýšených trov trestného konania, zaviazal sťažovateľa k paušálnej náhrade trov dovolacieho konania vo výške 200 eur.

3. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti nesúhlasí s povinnosťou úhrady paušálnych nákladov trestného konania vo výške 200 eur, ktoré má zaplatiť v súvislosti s tým, že podal dovolanie proti rozhodnutiu, proti ktorému nebol tento opravný prostriedok prípustný. V rámci svojej argumentácie sa sťažovateľ snaží spochybniť správnosť právnych záverov najvyššieho súdu v jeho uznesení č. k. 1 Tdo 11/2023 z 8. marca 2023, ktoré považuje za arbitrárne, pričom nesúrodým poukazom na rôznu judikatúru ústavného súdu týkajúcu sa materiálnej interpretácie základných práv a slobôd, právneho štátu a ústavne súladného výkladu právnych predpisov pri ich aplikácii súdmi podľa čl. 152 ods. 4 ústavy považuje za „odňatie spravodlivosti“ stav, keď sa najvyšší súd odmietol zaoberať ním podaným dovolaním a vecne ho preskúmať s odôvodnením, že proti rozhodnutiu o podmiennečnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody môže byť dovolanie podané len ministrom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister spravodlivosti“) na podnet inej osoby. V nadväznosti na záver najvyššieho súdu o odmietnutí ním podaného dovolania ako dovolania podaného neoprávnenou osobou proti rozhodnutiu o zamietnutí žiadosti o podmiennečné prepustenie sťažovateľ nesúhlasí s úhradou paušálnych nákladov trestného konania vo výške 200 eur.

4. V nadväznosti na to sťažovateľ žiada ústavný súd o vyslovenie porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Tdo 11/2023 z 8. marca 2023, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť na opätovné prejednanie. Žiada aj o ustanovenie právneho zástupcu.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Tdo 11/2023 z 8. marca 2023, ktorý mal arbitrárne posúdiť prípustnosť sťažovateľom podaného dovolania podaného proti rozhodnutiu o podmiennečnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody (bod 2).

6. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

7. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

8. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

9. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 71/97, IV. ÚS 14/2012, IV. ÚS 308/2022).

10. Ústavný súd stabilne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03, III. ÚS 209/04). Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, avšak musí dať odpoveď na otázky, ktoré majú pre vec podstatný význam (II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04). Ak ide o argument, ktorý je vo veci rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (II. ÚS 410/06). Teda všeobecný súd je povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07).

11. O prípad porušenia ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozhodnutím alebo postupom všeobecného súdu pritom môže ísť okrem iného vtedy, ak by tento súd fakticky odňal komukoľvek možnosť domáhať sa alebo brániť svoje právo na všeobecnom súde, alebo by rozhodol arbitrárne, bez náležitého odôvodnenia svojho rozhodnutia, prípadne pokiaľ by sa pri výklade a aplikácii zákonného predpisu natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa teda môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu aj v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli do takej miery zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, že by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07).

12. Taktiež podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva sa vyžaduje, aby vnútroštátne súdy dostatočne jasne uviedli dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, a to za súčasného rešpektovania práva na obhajobu (Hadjianastassiou proti Grécku zo 16. 12. 1992, sťažnosť č. 12945/87, bod 33). Rozsah povinnosti uviesť dôvody, ktorý sa odlišuje v závislosti od povahy rozhodnutia, musí byť určený v rámci okolností prípadu (Ruiz Torija proti Španielsku z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91, bod 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. 12. 1994, séria A, č. 303B; Georgiadis proti Grécku z 29. 5. 1997; Higgins proti Francúzsku z 19. 2. 1998). Rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k „odopretiu spravodlivosti“ (Moreira Ferreira, bod 85; tiež Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

13. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú možno preto považovať sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej realnosť by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

14. Po oboznámení sa s obsahom uznesenia najvyššieho súdu č. k. 1 Tdo 11/2023 z 8. marca 2023 ústavný súd konštatuje, že tento konal v medziach svojej právomoci a v súlade s príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku, ktoré interpretoval a aplikoval v súlade s ich obsahom, čo osobitne platí aj o najvyšším súdom posúdenej otázke prípustnosti dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podaného v posudzovanom prípade proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné. Najvyšší súd v tomto smere poukázal na § 368 ods. 2 Trestného poriadku, ktorý explicitne vymenúva rozhodnutia, proti ktorým je dovolanie prípustné, vrátane súvislosti s § 371 ods. 2 Trestného poriadku, ktorý určuje ďalší okruh rozhodnutí preskúmaných v dovolacom konaní, avšak len na základe dovolania ministra spravodlivosti (kam rozhodnutie napadnuté v tomto prípade dovolaním tiež nepatrí). Najvyšší súd teda dospel k záveru o neprípustnosti dovolania proti rozhodnutiu súdu o podmiennečnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody a nič nesignalizuje rozpor s účelom a významom dotknutých ustanovení Trestného poriadku. V tomto ohľade absolútne nie je možné aprobovať sťažovateľom predkladaný právny názor o odňatí spravodlivosti, ktorý sťažovateľ stavia iba na vlastnej názorovej báze. Prostriedkom nápravy vo vzťahu k negatívnemu rozhodnutiu súdu prvého stupňa o žiadosti sťažovateľa o podmiennečné prepustenie bolo prieskumné konanie príslušného krajského súdu na základe podanej sťažnosti a ďalší (mimoriadny) opravný prostriedok ako účinný prostriedok nápravy nepožaduje v takom konaní ústava ani dohovor. Trestný poriadok umožňuje proti rozhodnutiu o podmiennečnom prepustení dovolanie, avšak len ministrom spravodlivosti a len na podnet. Taká úprava nie je prekonateľná výkladom a jej nesúlad s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou nebol ústavným súdom vyslovený. Ak teda najvyšší súd nemá právomoc vo veci na základe dovolania odsúdeného (tu sťažovateľa) konať, konať nesmie a inak, ako rozhodol, rozhodnúť nemohol.

15. Na tomto podklade ústavný súd odmieta sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

16. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

III.

Žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu

17. Podľa § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania podanému navrhovateľom, ktorý musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, musí byť pripojené plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľa advokátom. V plnomocenstve sa musí výslovne uviesť, že navrhovateľ udeľuje zvolenému advokátovi splnomocnenie na zastupovanie pred ústavným súdom.

18. Podľa § 37 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

19. Vo vzťahu k žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd uvádza, že takýmto žiadostiam vyhovie v prípade súčasného (kumulatívneho) splnenia podmienok vyplývajúcich z § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde a jeho ustálenej doterajšej judikatúry v tejto oblasti, t. j. 1. ak ustanovenie právneho zástupcu odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa (ak vzhľadom na svoje majetkové pomery nedisponuje dostatočnými zdrojmi na úhradu trov právneho zastúpenia) a 2. ak zároveň nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

20. Z dôvodu odmietnutia sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti v celom jej rozsahu pre zjavnú neopodstatnenosť nie je splnená druhá podmienka na postup ústavného súdu podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde, a to že v právnej veci sťažovateľa nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. V dôsledku tohto záveru ústavný súd ani nepristúpil k preverovaniu majetkových pomerov sťažovateľa a sťažovateľovej žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom nevyhoviel. Tým je zároveň subsidiárne daný vo vzťahu k výroku I uznesenia aj dôvod na odmietnutie sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. b) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. mája 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu